

Fat Frumos din Lacrima de Mihai Eminescu

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

Publicata la numai 20 de ani, in numerele din 1 si 15 noiembrie 1870 ale revistei Convorbiri literare, opera eminesciana in discutie inaugureaza basmul cult, reprezentat ulterior si de scriitori precum I. Creanga, I. L. Caragiale, I. Slavici, Al. Odobescu (toti reprezentanti ai epocii marilor clasici). Desi pastreaza schema traditionala populara (se pare ca este inspirat de un basm cules de prin partile Bihorului), basmul are vadite influente romantice (portretele, tipologia personajelor, descrierile detaliate, lirismul excesiv).

Proza eminesciana, ignorata de editorul si criticul Titu Maiorescu, a fost descoperita si redata publicului de catre G. Calinescu. Este o proza apropiata ca structura de proza romantica germana, prin deschiderea spre oniric, spre lumea fanteziei, spre aventura spiritului.

-Titlu. Tema. Elemente de structura si compozitie.-

Titlul basmului trimite la originea miraculoasa a eroului, nascut dintr-o lacrima a Maicii Domnului, induiosata de suferinta tinerei imparatase care nu putea avea urmasi.

Tema este cea traditionala, a luptei dintre fortele binelui si cele ale raului. Interesante (dar nu singulare) sunt interferentele crestine. In majoritatea basmelor populare, eroul are puteri supranaturale si intruchipeaza toate calitatile umane, fara ca aceste atribute sa fie puse in relatie cu Dumnezeu (fapt normal, avand in vedere originile indepartate ale creatiilor populare, de dinainte de crestinare). Eroul nostru s-a nascut dintr-o lacrima a "Maicei durerilor" si a reinviat (dupa ce fusese transformat in izvor) tot prin interventia Domnului si a Sfantului Petru (si Ileana isi recapata vederea cu ajutorul Maicii Domnului). In aceeasi idee, inceputul basmului fixeaza componentele temporale in vremea cand "Dumnezeu calca inca cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pamantului" [sic!].

Cat priveste structura si elementele de compozitie, putem spune ca basmul se conformeaza sabloanelor populare: exista formula initiala (o variatiune romantica a lui "a fost odata...": "in vremea veche, pe cand oamenii cum sunt ei azi nu erau decat in germenii viitorului ") si finala ("s-au trait apoi in pace si in liniste ani multi si fericiti (...) apoi poate c-or fi traind si astazi"), exista probele prin care trebuie sa treaca eroul si care constituie nucleeele narative in jurul carora se structureaza basmul, exista motivele tipice: imparatul fara mostenitor, plecarea de acasa, initierea eroului prin trecerea respectivelor probe, infratirea cu personaje similare si sprijinirea acestora, existenta fiintelor ajutatoare (calul nazdravan, imparatul tantarilor, imparatul racilor, fata Mamei padurii, chiar fata Genarului, roaba babei), urmarirea, instrumentele magice ("butile" cu putere vs. apa, cutea, peria si naframa) etc.

Planul fantastic permite pe alocuri intruziunea planului real. Trasaturi specifice si procedee artistice

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Antiteza, procedeul preferat al romanticilor, domina basmul nu numai sub aspectul luptei dintre bine si rau (mai mult, dintre creatia divinului -Fat-Frumos si Genarul, a carui putere sta in "duhurile intunericului" sau cu baba care suge inimile celor ce mor ori pustieste sufletele celor nenorociti), ci si in prezentarea personajelor: tatal lui Fat-Frumos este un imparat "intunecat si ganditor ea miazanoaptea", care in "viata lui nu rasese niciodata", iar imparateasa este "tanara si zambitoare ca miezul luminos al zilei", fata Mamei padurii (Ileana) are par de aur impletit in cozi lasate pe spate, fata Genarului este oachesa si visatoare.

Timpul si spatiul sunt doua componente nedefinite in orice basm; in basmul eminescian, timpul mitic este aproximat drept vremea in care "Dumnezeu calca inca cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pamantului", iar spatiul ramane acelasi misterios taram inaccesibil oamenilor de rand.

Reminescenta a genezei biblice, nasterea miraculoasa a lui Fat-Frumos are loc in urma multor rugaciuni si suferinte, la o varsta inaintata a imparatului.

Descrierile ample, maiestuoase (influenta romantica) insotesc fiecare drum al eroului: palatul dusmanului imparatiei in care se nascuse este asezat in mijlocul unui lac mare si limpede, cu nisip de aur, pe o insula se smarald, este construit din "marmura ca laptele, lucie si alba - atat de lucie, incat in ziduri rasfrangea ca-ntr-o oglinda de argint: dumbrava si lunca, lac si tarmuri", intr-un decor paradiziac (reluat ulterior si in nuvele - Sarmanul Dionis, Cezara), iar inainte se gasesc boieri frumosi, in haine aurite, intre care se remarca un personaj "cu fruntea-ntr-un cerc de aur batut cu diamante, (...) frumos ca luna unei nopti de vara". Este dusmanul convertit in frate de cruce.

Pe aceeasi linie decorativa excesiva se inscriu si descrierile gradinii Mamei padurilor ori a castelului Genarului. Imaginile sunt hiperbolice, iar epitetul cromatic transforma natura intr-un cadru de inceput de lume: "Florile erau in straturi verzi si luminau albastre, rosie-inchise si albe, iar printre ele roiau fluturi usori, ca sclipitoare stele de aur", haina Ilenei este alba, lana pe care o toarce este ca argintul, iar furca este si ea de aur; la fel, palatul alb al Genarului se afla in mijlocul unei mari verzi si intinse, pe o stanca de granit ce urca spre "albastrul cerului". Frumusetea peisajului (de o stranietate baroca) trimite la imagini din lirica eminesciana, cu predominanta apei (si palatul fratelui de cruce al lui Fat-Frumos, si cel al Genarului se afla in mijlocul unui lac, respectiv al unei mari, reflectandu-se in undele acestora).

Portretele elaborate se inscriu pe aceeasi directie a lirismului romantic cu o abundenta de epitete, metafore, antiteze, comparatii: imparateasa (mama lui Fat-Frumos) are parul "galben ca aurul", ochii albastri si mari din care "curgeau siroaie de margaritare apoase pe o fata mai alba ca argintul crinului. Lungi cearcane vinete se trageau imprejurul ochilor si vine albastre se trageau pe fata ei alba ca o marmura vie"; dusmanul si, ulterior, fratele de cruce al lui personajului principal este "frumos ca luna unei nopti de vara", avand "fruntea-ntr-un cerc de aur batut cu diamante"; Ileana are par de aur, ochi albastri si limpezi, degete "ca de ceara alba", iar fata Genarului are "un cap oaches si visator, ca o noapte de vara". Aceasta din urma are si puteri magice: vorbeste cu o stea care-i vesteste sosirea lui Fat-Frumos, sopteste o vraja dulce si-l preface intr-o floare rosie pe acesta pentru a-l proteja de tatal sau care, la randul lui, posedea nu numai puteri supranaturale, dar

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

si darul magiei - pentru a o face pe fiica lui sa uite povestea armasarilor nazdravani, "ii arunca in fata o batista rosie, usoara, mirositoare" ce-i induce uitarea.

Planul fantasticului (al miraculosului) sta sub semnul somnolentei, al oniricului (asa cum remarca G. Calinescu in Opera lui Mihai Eminescu), stari vazute si in ipostaza hipnozei ori a mortii: astfel, Fat-Frumos i se arata Ilenei in vis inainte de intalnirea propriu-zisa; dupa moartea Mamei padurilor, fata cade "ca moarta de groaza", cu "mainile reci, ea era frumoasa, dar parea moarta"; Fat-Frumos, dupa ce este rapus de Genar si transformat in izvor, va reinvia prin vointa divina, trezindu-se "ca dintr-un somn lung"; fata Genarului sta intr-o stare hipnotica dupa ce tatal ii arunca o batista mirositoare, menita sa-i aduca uitarea; baba care detine ipele nazdravane ii prepara mancare lui Fat-Framos cu "sommoroasa" si ea insasi zace intr-o stare de somnolenta vecina cu moartea cand "suge inimile celor ce mor, ori pustieste sufletele celor nenorociti"; Fat-Frumos vede in vis cum roaba babei se intoarce pe drumul scheletelor in locurile unde venise (imparatia umbrelor de unde o "momisera vrajile babei"); Ileana isi recapata vederea (prin miracol) in vis, cand Maica Domnului "desprinsese din cer doua vinete stele ale diminetii si i le aseza pe frunte".

Tot de domeniul fantasticului tine si oprirea in loc a timpului, caci Fat-Frumos izbeste "Miazanoaptea" care ajunge cu doua ceasuri mai devreme, provocand moartea babei, dar anuntand straniul drum al scheletelor in luna. Motivul calatoriei in luna (aici, echivalentul taramului de dincolo sau "imparatia umbrelor") apare si in Sarmanul Dionis, unde se pliaza peste motivul cuplului original si cel al Edenului.

-Caracterizarea personajului principal-

Personaj fantastic, Fat-Frumos se remarca, in primul rand, prin nasterea miraculoasa si dubla (o data din lacrima Maicii Domnului, a doua oara prin binecuvantarea Domnului si a Sfantului Petru); proba mortii trimite la coborarea in Infern din mitologia antica, vazuta ca o proba suprema pentru cel care urmeaza drumul initiatic (traseu obligatoriu pentru orice erou de basm). El poseda toate calitatile unui erou (binevoitor, loial, milos, drept, viteaz, onest etc.) si are puteri supranaturale (se lupta cu alte personaje fantastice: Mama padurilor, Genarul, baba; intelege glasul animalelor s.a.m.d.), fiind sustinut in drumul initiatic (trecerea probelor) de numeroase ajutoare (Ileana, calul nazdravan, roaba babei, imparatul tantarilor s.a.). Se caracterizeaza, asemenea unui personaj romantic, prin melancolie.

Originea populara a basmului si admiratia lui Eminescu pentru folclor razbat din felul in care este infatisat feciorul gata de plecare. El poarta "haine de pastor, camesa de borangic (...), mandra palarie cu flori (...)", iar la brau are "fluier de doine si altul de hore". Depasind mitul orfic, cele doua instrumente (de fapt, variante ale aceluiasi instrument) simbolizeaza, mai degraba, cei doi poli ai cantecului popular: dorul, jalea glasuite de doine si veselie horelor. si la nunta, Fat-Frumos are "camasa de tort cu raze de luna, brau de margaritare, manta alba ca ninsoarea".

In finalul basmului aflam, pe langa tipica formula "au trait apoi in pace si in liniste ani multi si

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

fericiti", ca "pentru fetii-frumosi vremea nu vremuieste", adica imaginea lui Fat-Frumos, ca o chintesenta a calitatilor umane in viziunea populara, nu va fi deteriorata niciodata.

-POVESTIREA-

Povestirea este specie a genului epic, in proza, relatand faptele din punctul de vedere al unui narator care poate fi martor sau participant la evenimentul povestit (are, deci, un caracter subiectiv). Povestirea urmareste un singur fir epic, interesul concentrandu-se asupra situatiei, asupra prezentarii actiunii (si nu asupra personajelor, precum in nuvela). Relatia intre narator si cititor/ascultator este mai directa si mai stransa decat in cazul altor specii. Aceasta relatie se realizeaza prin oralitate (ceremonial care cuprinde prezentarea si aparitia povestitorului, motivarea imprejurarilor care declanseaza povestirea, formulele de adresare) si prin atmosfera povestirii (stimuland atentia si emotia cititorilor, mentinand suspansul). Timpul faptelor relatate este situat in trecut, iar sensul poate sa fie transmis de narator sau sa fie dat la iveala de insasi desfasurarea evenimentelor. Elementele mitice sunt mai numeroase in povestire (lume veche, intamplari mai de demult etc.) decat in nuvela, unde predomina realismul, istoricul, biograficul. Cu toate acestea, uneori este greu de trasat o linie ferma intre cele doua specii.

Reprezentanti ai povestirii in literatura universală: Geoffrey Chaucer, Giovanni Boccaccio, E.T.A. Hoffman, Ivan Turgheniev, Emile Zola, iar in literatura romana: Vasile Alecsandri, Ion Creanga, Gala Galaction, Mihail Sadoveanu, Vasile Voiculescu, stefan Banulescu s.a.

Un tip special de povestire este povestirea in rama sau povestirea in povestire. Vorbim despre acest tip atunci cand povestirea unui narator (care este, de obicei, personaj sau martor la evenimentele relatate) este inclusa intr-o alta povestire a altui narator/povestitor, cea de-a doua reprezentand rama sau cadrul primei povestiri. De ex., in *Lostrita* de V. Voiculescu, prologul si epilogul ce apartin naratorului initial constituie cadrul povestii propriu-zise, narate de asa-zisa "voce a poporului" (reprezentata si ea de un povestitor). In *Fantana dintre plopi* din vol. *Hanu Ancutei* de M. Sadoveanu, partea de inceput si cea de sfarsit (narate de catre un personaj de la han) devin rama povestirii capitanului Neculai Isac, transformat in al doilea narator. Un alt exemplu celebra este cel al istoriilor orientale *O mie si una de nopti*. Timpul narativ se situeaza intr-un plan al trecutului, modalitatea preferata de relatare fiind evocarea. Povestirea in rama beneficiaza si de un spatiu privilegiat si ocrotitor (de ex, hanul), in care mai multi povestitori relateaza intamplari pilduitoare, respectand un ceremonial prestabilit si desfasurand o arta a discursului memorabil. Interesul nu se centreaza in jurul personajelor, ci asupra situatiei neobisnuite relatate, de unde rezulta caracterul etic exemplar al povestirii.